โครงการวิจัย ระบบสุขภาพจิตโรงเรียนวิถีใหม่

School Health HERO

วิมลรัตน์ วันเพ็ญ, พ.บ. ศุทรา เอื้ออภิสิทธิ์วงศ์, พ.บ.
อมรรัตน์ แสงโสด, วท.บ. ชาดา ประจง, ศศ.ม. มีศักดิ์ จิ้วสิ้ว, วท.ม.
สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์

ความสำคัญ

School Health HERO (Health and Educational Reintegrating Operation) คือ ระบบสุขภาพจิตโรงเรียนวิถีใหม่ ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้โครงการพัฒนาระบบดูแลนักเรียน โดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข แสดงไว้ในภาพที่ 1 เริ่มต้นโครงการตั้งแต่วันที่ 29 มิถุนายน 2563 เป็นต้นมา โดยระบบ School Health HERO ออกแบบให้ดำเนินการผ่านแอปพลิเคชั่น ซึ่งครูและผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าใช้งานบนเว็บเบราว์เซอร์ (Web Browser) ผ่านการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต นับเป็นการดูแลสุขภาพจิตนักเรียนรูปแบบใหม่ (new normal school mental health) ที่สะดวก ใช้งานง่าย และแปลผลไว ที่สำคัญสามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ทันท่วงที

ความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

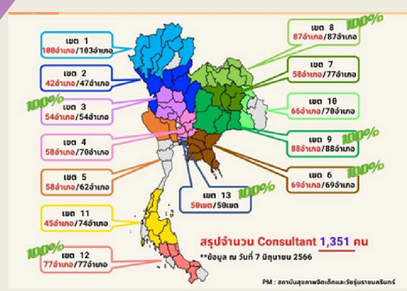

จากจำนวนโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ทั้งหมด 29,777 โรงเรียน พบว่ามีสถิติโรงเรียนที่ใช้งานระบบ School Health HERO ปีการศึกษา 2564 จำนวน 17,507 โรงเรียน และปีการศึกษา 2565 จำนวน 29,583 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 58.79 และ 99.35 ตามลำดับ ผู้เข้าใช้งานมีทั้งบุคลากรจากกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุข โดยแบ่งเป็น Admin เขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 445 คน Admin โรงเรียนจำนวน 15,212 คน ครู จำนวน 148,638 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิต หรือ HERO consultants จำนวน 1,351 คน โดย HERO consultants มีอยู่ครอบคลุมทั่วประเทศ

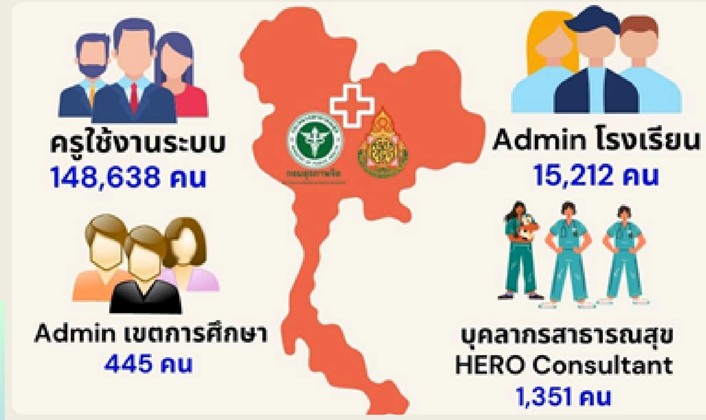

ระบบ School Health HERO เริ่มต้นให้ครูประเมินเด็กนักเรียนทุกคนในเทอมที่ 1 ด้วยเครื่องมือสังเกตุอาการ 9S Plus เมื่อพบว่าเข้าเกณฑ์กลุ่มเสี่ยงปัญหาพฤติกรรม อารมณ์ สังคม ครูจะประเมินต่อด้วยแบบประเมินจุดแข็งจุดอ่อน (The Strengths and Difficulties Questionnaire : SDQ) และดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้วยกิจกรรมการปรับพฤติกรรม การพัฒนาทักษะชีวิต การให้คำปรึกษาเด็กหรือผู้ปกครอง ปรึกษาครูแนะแนว ปรึกษานักจิตวิทยาโรงเรียน ขอคำปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิต หรือ HERO consultant ซึ่งหากครูดูแลช่วยเหลือแล้วพบว่าเด็กกลุ่มเสี่ยงดังกล่าวยังไม่ดีขึ้น ครูจะประเมิน SDQ ซ้ำในภาคเรียนที่ 2 และถ้าพบว่าผลการประเมินนักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือดีขึ้นแล้ว จะติดตามประเมินด้วย 9S Plus ปีละครั้ง แต่กรณีที่พบผลการประเมินนักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือไม่ดีขึ้นหรือแย่ลง ให้ส่งต่อเข้ารับการรักษาต่อไป โดยขั้นตอนการดำเนินงานแสดงไว้ดังภาพ

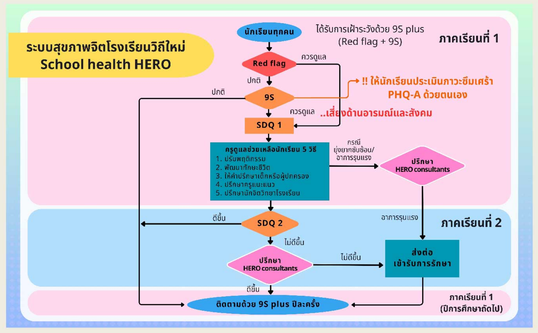

จากการบันทึกข้อมูลการใช้งานระบบ School Health HERO ที่ผ่านมา พบว่าในปีการศึกษา 2565 มีนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้รับการประเมินจากครูด้วยเครื่องมือสังเกตุอาการ 9S Plus จำนวน 920,673 คน

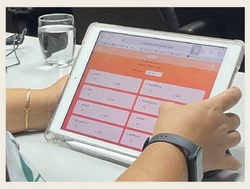

และผลการประเมินพบนักเรียนกลุ่มเสี่ยงปัญหาพฤติกรรม อารมณ์ สังคม ที่ต้องได้รับการดูแลจำนวน 60,911 คน (21%) โดยนักเรียนกลุ่มเสี่ยงเหล่านี้ได้รับการดูแลช่วยเหลือจนดีขึ้นจำนวน 19,587 คน (73.41%) ซึ่งหากแยกตามประเด็นปัญหา พบว่าเป็นกลุ่มสมาธิสั้น จำนวน 33,859 (56%) ซึมเศร้า/วิตกกังวล จำนวน 19,490 (32%) และกลั่นแกล้งรังแก จำนวน 7,562 (12%)

จากผลที่เก็บข้อมูลในปีการศึกษา 2565 ดังกล่าว ทีมผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาสถานการณ์สุขภาพจิตนักเรียนจากฐานข้อมูลให้ละเอียดเชิงลึกมากขึ้น และมีความประสงค์ที่จะประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ School Health HERO อย่างต่อเนื่อง เพื่อวางแผนพัฒนาระบบการดูแลนักเรียนที่มีประสิทธิภาพและเสริมเสร้างทักษะและองค์ความรู้สำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงปัญหาพฤติกรรม อารมณ์ สังคม ในปีงบประมาณต่อไป

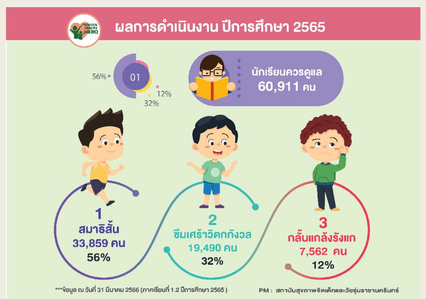

สรุปผลและอภิปราย

จากผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบ พบว่าด้านความสามารถในการทำหน้าที่ได้รับความพึงพอใจมากถึงมากที่สุด ซึ่งทีมผู้วิจัยคิดว่าน่าจะมีสาเหตุจากการระบบ School Health HERO ที่ใช้งานได้ง่าย และเห็นควรสนับสนุนขยายผลการดำเนินโครงการให้ครอบคลุมทั่วประเทศมากขึ้น

ในส่วนของการประเมินพฤติกรรม อารมณ์ สังคม พบว่าแม้ประเมินพบว่าเด็กนักเรียนเป็นกลุ่มเสี่ยง และเข้าสู่ระบบการดูแลช่วยเหลือแล้วก็ยังคงมีกลุ่มนักเรียนในที่ควรได้รับการดูแลหรือส่งต่อเข้าสู่ระบบการรักษาอยู่ ดังนั้น รูปแบบการให้ความช่วยเหลือหลังพบว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงอาจจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาพฤติกรรม อารมณ์ สังคมในเด็กกลุ่มเสี่ยงทุกคนได้ ดังนั้น อาจจะต้องออกแบบกิจกรรมเฉพาะ เพื่อดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่เฉพาะรายมากขึ้น หรือถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ครูสำหรับการดูแลพฤติกรรม อารมณ์ สังคม นักเรียนได้อย่างตรงประเด็นมากขึ้น หรือพัฒนาระบบส่งต่อเด็กกลุ่มเสี่ยงที่ไม่สามารถดูแลในระบบโรงเรียนได้ให้เข้าถึงบริการสาธารณสุขได้รวดเร็วทันท่วงทีและมีมาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินผลความพึงพอใจการใช้งานระบบ School Health HERO ของผู้ใช้งาน
2. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาเด็กนักเรียนที่เข้าโครงการระบบ School Health HERO ด้วยเครื่องมือแบบประเมินจุดแข็งจุดอ่อน (The Strengths and Difficulties Questionnaire: SDQ): SDQ ในปีการศึกษา 2565 กระจายตามเขตสุขภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

รวมรวมผลจากการเก็บข้อมูลย้อนหลังของปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 1 และ 2 (1 พฤษภาคม 2565 - 31 มีนาคม 2566) จากฐานข้อมูลโครงการ (Secondary data) ระบบสุขภาพจิตโรงเรียนวิธีใหม่ : School Heath HERO

กลุ่มเป้าหมาย คือ

1. บุคลากรทางการศึกษา
2. นักเรียนโรงเรียน ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6

ข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้

1. ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ใช้งาน (ครูและบุคลากรสาธารณสุข) พบว่า ข้อมูลที่ครบถ้วนและสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ จำนวน 4,173 คน คิดเป็นร้อยละ 2.78 จากนำนวนทั้งหมดจำนวน 149,989 คน
2. ข้อมูลผลการประเมิน SDQ ของนักเรียน ที่ได้รับการประเมินครบถ้วนทั้ง 2 ภาคเรียน ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 28,091 คน คิดเป็นร้อยละ 46.1 จากเด็กนักเรียนกลุ่มเสี่ยงทั้งหมด 60,911 คน

เครื่องมือที่ใช้

1. แบบประเมินความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษา และบุคลากรสาธารณสุข
2. แบบประเมินจุดแข็งจุดอ่อน (The Strengths and Difficulties Questionnaire: SDQ)

ผลการศึกษา

ความพึงพอใจการใช้งานระบบ School Health HERO ของผู้ใช้งาน แสดงไว้ในแผนภูมิที่ 1

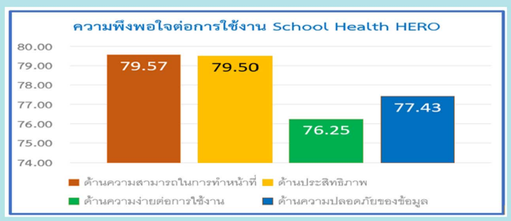

แผนภูมิที่ 1 แสดงความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบ (n = 4,173 คน)

จากแผนภูมิที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษา และบุคลากรสาธารณสุข ที่ประเมินด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ (1) ด้านความสามารถในการทำหน้าที่ (2) ด้านประสิทธิภาพ (3) ด้านความปลอดภัยของข้อมูล และสุดท้าย (4) ด้านความง่ายต่อการใช้งาน

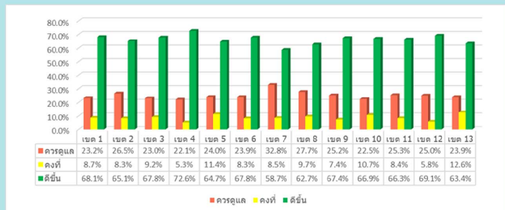

	เขต 1	เขต 2	เขต 3	เขต 4	เขต 5	เขต 6	เขต 7	เขต 8	เขต 9	เขต 10	เขต 11	เขต 12	เขต 13
ควรดูแล	23.2%	26.5%	23.0%	22.1%	24.0%	23.9%	32.8%	27.7%	25.2%	22.5%	25.3%	25.0%	23.9%
คงที่	8.7%	8.3%	9.2%	5.3%	11.4%	8.3%	8.5%	9.7%	7.4%	10.7%	8.4%	5.8%	12.6%
ดีขึ้น	68.1%	65.1%	67.8%	72.6%	64.7%	67.8%	58.7%	62.7%	67.4%	66.9%	66.3%	69.1%	63.4%

แผนภูมิที่ 2 ร้อยละ ของผลการประเมิน SDQ จำแนกตามเขตสุขภาพ (n = 6,932 คน) ทั้งเทอม 1 และ 2

*หมายเหตุ นักเรียนที่ได้รับการประเมินความเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม อารมณ์ สังคม จากระบบ Hero จำนวน 28,091 คน

จากแผนภูมิที่ 2 พบว่า เขตสุขภาพที่นักเรียนมีผลการประเมิน SDQ ในกลุ่มดีขึ้นมากที่สุด คือ เขตสุขภาพที่ 4 นักเรียนที่มีผลการประเมินในกลุ่มคงที่มากที่สุด คือ เขตสุขภาพที่ 13 และนักเรียนที่มีผลการประเมินในกลุ่มที่ควรได้รับการส่งต่อเพื่อเข้าสู่ระบบการรักษามากที่สุด คือ เขตสุขภาพที่ 7

www.camri.go.th

App HERO